

Nr 298

Av herr **Staxäng**, *angående avvecklingen av försvarets socialbyrå.*

I statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln, punkten 131, Försvarets socialbyrå: Avlöningar, föreslagit riksdagen godkänna ett av departementschefen framlagt förslag angående avveckling av försvarets socialbyrå genom att byråns uppgifter överförs i huvudsak till försvarets civilförvaltning och i övrigt till försvarsgrensstaberna.

Departementschefens förslag är framlagt i anslutning till att besparingsutredningen ansett det böra övervägas om icke uppgifterna för byrån kan överföras till andra myndigheter.

Vid ett överförande av uppgifterna för byrån främst till försvarets civilförvaltning räknar departementschefen med att avlöningskostnaderna skall komma att minska med drygt 100 000 kronor för år, vilken besparing grundar sig på personalbehovsberäkningar, som framlagts av försvarets civilförvaltning och 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga.

Givetvis hör besparingsmöjligheter, som kan uppkomma, så långt möjligt utnyttjas, men av nedan anförda skäl synes det böra ytterligare övervägas, om av departementschefen nu framlagt förslag är en riktig lösning.

Även om det, såsom framhållits såväl av besparingsutredningen som av departementschefen, är så att försvarets socialbyrås verksamhet blivit mindre omfattande under senare år på grund av underbefälsorganisationens omläggning inom försvaret, innebärande bland annat mindre omsättning än förr inom personalgruppen, och att vissa förenklingar kan komma att genomföras i fråga om ledningen av familjebidragsverksamheten m. m., som avser värnpliktiga, så är de alltjämt kvarstående uppgifterna förhållandevis omfattande, och de skäl som på sin tid låg till grund för byråns inrättande synes icke ha vunnit tillbörligt beaktande.

Vad först angår besparingsmöjligheterna beträffande personal, synes icke böra förbises, att överbefälhavaren dragit i tvivelsmål möjligheterna att för närvarande åstadkomma några besparingar och att försvarets socialbyrå har beräknat besparingsmöjligheterna avsevärt lägre än de myndigheter, på vilkas utlåtande departementschefen grundar sitt förslag. Överbefälhavaren och socialbyrån har ju närmare erfarenheter av omfattningen av byråns verksamhet. Departementschefen har uppenbarligen icke räknat med att det skall erfordras någon särskild personal i försvarsgrensstaberna till följd av de ökade uppgifter, som kommer att falla på dem, om de skall handlägga

rekryterings- och civilanställningsärenden, men fråga är väl om icke krav på personalökning kommer att framställas, när uppgifterna överförts dit. Vidare synes vid förslaget framläggande helt ha bortsetts från att den nuvarande chefen för socialbyrån, som innehar s. k. förordnandetjänst, vid den föreslagna omorganisationens genomförande är berättigad att komma i åtnjutande av tjänstepension, trots att han icke uppnått mer än något över 50 års ålder, vilket innebär en statsutgift av i runt tal 23 000 kronor för år, och möjligen kommer ytterligare någon befattningshavare att bli berättigad till förtidspension i samband med omorganisationen. Besparingarna måste alltså bli avsevärt mindre än de av departementschefen beräknade.

Härtill kommer att förslaget helt synes bortse från de motiv som på sin tid föranledde att handläggningen av rekryteringsfrågorna för krigsmaktens underbefäl lades på en särskild byrå, nämligen att man därigenom kunde förbilliga upplysningsverksamheten för manskapsrekryteringen — de vid byråns tillkomst år 1934 uppkommande kostnaderna kunde helt täckas genom en omfördelning av rekryteringsanslagen. Visserligen disponerade dessförinnan varje truppförband för sig viss del av vederbörlig försvarsgrens rekryteringsanslag, och så långt skall man väl icke återgå nu, men redan den omständigheten att varje försvarsgrensstab skall ha att svara för sin försvarsgrens underbefälsrekrytering torde kunna befaras komma att medföra kostnadsökningar, och det är icke osannolikt att det också kommer att medföra ökad konkurrens försvarsgrenarna emellan, när det gäller att bedriva upplysningsverksamheten genom t. ex. annonser i pressen. Samordningen kommer i vart fall att minska i förhållande till vad som uppnåtts under de år, som socialbyrån och försvarets anställningsbyrå verkat. Den omständigheten att byrån bland sin personal haft befattningshavare, som specialutbildats i arbetsförmedlingens ungdomsförmedling och som förskaffat sig erfarenheter från rekryterings- och civilanställningsområdena, måste också tillmätas värde såväl för anställningssökande till försvaret som för de civilanställningssökande. Dessa fördelar synes upphöra vid förslaget genomförande. När det gäller rekryterings- och civilanställningsuppgifterna för socialbyrån, synes det att man såsom ett alternativ till det av departementschefen framlagda förslaget att praktiskt taget helt överflytta dessa uppgifter till försvarsgrensstaberna borde överväga att överflytta dem till arbetsmarknadsstyrelsen. Det må i sammanhanget erinras att uppgifterna i fråga under åren 1940—1945 handhades av den under nämnda år i kommissionen ingående försvarets centrala civilanställningsbyrå.

Vad därefter angår socialbyråns uppgifter såsom tillsynsmyndighet i fråga om familjebidragsförfattningarnas tillämpning och såsom lånemyndighet enligt värnpliktslåneförfattningarna, så förefaller det inte heller övertygande utrett, att dessa uppgifter lämpligen bör överflyttas till försvarets civilförvaltning. Att familjebidragsnämnderna fungerar i fredstid är en beredskapsåtgärd, och det synes då också vara av betydelse att det centrala

organet är detsamma i krig som i fred, och departementschefens förslag lämnar icke upplysning om huruvida detta skall vara fallet. Mot en sådan ordning talar att civilförvaltningen i så fall skulle komma att få vissa arbetsmarknadsuppgifter i och med att lagen om tjänsteplikt sättes i kraft och även skall gälla i vissa fall för rätt till familjebidrag. Redan i fredstid är det tveksamt, om civilförvaltningen är lämpligt organ att vara tillsynsmyndighet för familjebidrags- och värnpliktslåneverksamheten. För familjebidragsnämnderna är det — enligt erfarenhet — av betydelse att de utan onödiga beslutsomgångar kan få råd och besked i enskilda familjebidragsärenden, som kommer under deras handläggning. Detta har varit möjligt genom hänvändelse till försvarets socialbyrå, som varit och är en myndighet med förhållandevis få befattningshavare med bestämda uppgifter och klar rätt att ge besked. Det kan ifrågasättas, om en dylik ordning blir möjlig att upprätthålla, därest ärendena skall handläggas inom ett stort ämbetsverk med annan ordning för besluts fattande. Från kommunala myndigheters sida har redan tvivel uttalats om möjligheterna att få samma stöd för sitt arbete i familjebidragsorganen, om försvarets socialbyrå upphör eller splittras, och man har ifrågasatt om det över huvud taget är lämpligt att försvarets civilförvaltning, som väsentligen har uppgifter till tjänst för försvarets myndigheter, skall "dirigera" kommunala familjebidragsnämnder och även vara rådgivare åt länsstyrelser och kammarrätten i fråga om sådana familjebidragsärenden, som det ankommer på dessa myndigheter att handlägga. En överflyttning av familjebidragsärendena från försvarets socialbyrå till försvarets civilförvaltning kommer utan tvivel att försvåra de kommunala myndigheternas arbete, och med hänsyn härtill synes det tveksamt om departementschefens förslag är välgrundat. Det kan möjligen vid en närmare utredning av ärendet finnas andra alternativ som bör övervägas. Under tiden 1940—1946 handlades dessa ärenden å värnpliktshjälpsbyrån i arbetsmarknads-kommissionen, och sedan försvarets socialbyrå tillkom år 1946 har endera generaldirektören eller överdirektören i arbetsmarknadsstyrelsen (deras föregångare i arbetsmarknads-kommissionen) varit ordförande i försvarets socialbyrå och jämväl i den särskilda delegation som inrättats för handläggning av betydelsefullare familjebidrags- och värnpliktslåneärenden. Den föreslagna nyordningen tycks förutsätta att alla direkta samband med arbetsmarknadsstyrelsen skall upphöra.

Med hänsyn till de omständigheter som ovan anförts och till att de av departementschefen beräknade besparingsmöjligheterna synes vara till större delen tivelaktiga synes det påkallat att frågan om försvarets socialbyrås organisation och uppgifter blir föremål för ytterligare överväganden, innan slutlig ställning toges till frågan om byråns upphörande. Då departementschefen beräknat anslagen för byrån med hänsyn till behoven för hela budgetåret 1960/61 synes ett ställningstagande kunna, efter ytterligare utredning, tagas vid 1961 års riksdag och en eventuell omorganisation alltså

icke behöva uppskjutas i förhållande till vad departementschefen nu synes ha beräknat.

På grund av vad som sålunda anförts hemställes härmed,

att riksdagen i samband med behandlingen av anslagen till försvarets socialbyrå för budgetåret 1960/61 måtte besluta avslå det nu framlagda förslaget om försvarets socialbyrås upphörande och hemställa om närmare utredning av frågan om byråns nuvarande uppgifter lämpligen kan överföras till andra myndigheter.

Stockholm den 27 januari 1960

Ernst V. Staxäng

Nr 299

Av herr **Karlsson** i Olofström **m. fl.**, om *minskning av vissa anslag till försvaret.*

(Lika lydande med motion nr 238 i Första kammaren)

Stockholm den 27 januari 1960

Eric Karlsson
i Olofström

Olof Andreasson

Artur E. Lundqvist
i Trollhättan

Nr 300

Av herr **Magnusson** i Borås **m. fl.**, om *besparingar å vissa anslag under femte huvudtiteln.*

(Lika lydande med motion nr 240 i Första kammaren)

Stockholm den 27 januari 1960

Tage Magnusson
i Borås

C. G. Regnéll

Rolf Eliasson

Märta Boman

Birgitta Sjöqvist